

Een korte schets van de libellendag op 8 april 1995

Het geroezemoes stopt. Ik kijk om me heen en zie tot mijn verbazing ongeveer 50 mensen in de kleine zaal zitten. Van alle leeftijden en uit alle geografische hoeken van Nederland zijn libellenonderzoekers gearriveerd. Oudere kopstukken, jonger talent, deze lezingendag ziet er vanaf het begin al veelbelovend uit.

Willem-Jan Hoeffnagel heet iedereen van harte welkom en introduceert de eerste spreken van de dag. Ook de eerste spreker die niet op het programma was vermeld. Bastiaan Kiauta, de oprichter van de Nederlandse LibellenOnderzoekers laat dia's zien van de eerste vergaderingen begin jaren zeventig. Uit de dia's blijkt duidelijk dat de NLO vroeger veel meer een wetenschappelijke achtergrond had, terwijl tegenwoordig "amateurs" de dienst uitmaken. Kiauta laat ons ook een 'uitklapboekje' zien die op de allereerste vergadering is uitgedeeld met de beeltenissen van grote libellenonderzoekers uit het verleden.

Omdat de NLO dit jaar 25 jaar bestaat is er meer aandacht voor het verleden. Marian Verdonk houdt een lezing over het libellenonderzoek in de zeventiger jaren. Waar tegenwoordig vrijwel alle libellenonderzoekers werken met meer of minder geavanceerde computers en kopieermachines, moesten berekeningen en grafieken in die tijd nog grotendeels met de hand worden uitgevoerd. Het was ook de tijd dat de stencilapparaten nog overuren maakten. Ik geloof dat in de afgelopen vijf jaar het stencillen vrijwel geheel is verdwenen binnen de Jeugdbonden.

Hans Esselink vertelt over het onderzoek naar voedingspatronen van de Grauwe klauwier in het Bargerveen. Met behulp van foto's van ouders op het nest die voedsel aanbrengen wordt onderzocht welk voedsel de Grauwe klauwier nuttigt. Libellen maken, als relatief grote en dus energetisch verantwoorde prooien een groot deel uit van het voedsel van de Grauwe klauwier.

Van het Bargerveen naar België. Geert DeKnijf vertelt over het libellenproject in België. Ook daar zijn grote vorderingen gemaakt bij het vervaardigen van een nieuwe atlas van Belgische libellen. De laatste atlas stamt uit 1986 en inmiddels zijn vele nieuwe waarnemingen verricht. Opmerkelijk algemeen zijn in België soorten als Crocothemis erythraea en Cercion lindenii, die in Nederland zeker tot de zeldzamere soorten moeten worden gerekend.

Als belangrijk intermezzo heeft Marcel Wasscher de eer om de eerste libellenatlassen te presenteren aan Bastiaan Kiauta als dank voor zijn vele belangrijke werk voor het Nederlandse en internationale libellenonderzoek en aan Michiel van der Weide die de afgelopen jaren de meeste libellenwaarnemingen verzamelde. Zoals Bastiaan Kiauta al eerder concludeerde is Nederland het eerste land dat voor de tweede maal een nationale libellenatlas publiceert.

Wouter de Vlieger doet al jaren voor SBB onderzoek naar onder andere libellen in Drenthe. Met behulp van dia's gaat hij in op de libellenfauna van de boswachterijen Smilde en Appelscha. Hij toont onder andere een fraaie dia van een schitterend ven waar goede mogelijkheden aanwezig zijn voor soorten als Aeshna subarctica.

Hierna geef ik zelf een korte presentatie van de libellen in Salland. Ondanks het soms lelijke karakter van vele weteringen, plassen en kanalen is deze streek van Nederland een belangrijk zwaartepunt voor een aantal libellensoorten (Libellula fulva en Platycnemis pennipes).

Niels Dingemanse geeft een zeer interessant overzicht van de libellenfauna van Terschelling. Grootste vraagtekens zijn Lestes viridis (plant zich nu wel of niet voort??) en de twee algemenere Leucorrhinia soorten (idem). Hij laat ook dia's zien van de intrigerende vangstplek van grote hoeveelheden Lestes barbarus in een zilt gebied op Terschelling (Noordvaarder).

Gijs Kurstiens geeft in zijn bekende enthousiasmerende en gedreven stijl een lezing over wat wel een van de meest spectaculaire ontwikkelingen op libellengebied in het jaar 1994 is geworden, namelijk de waarnemingen van Gomphus vulgatissimus langs de Maas in Limburg. De opleving van deze zo belangrijke soort is vrijwel geheel toe te schrijven aan de nieuwe natuurontwikkeling de afgelopen jaren (Grens-Maas).

Dat ook inventarisatiewerk in op het eerste oog minder interessante gebieden leuke en belangrijke resultaten kan opleveren bewijst Willem-Jan Hoeffnagel. Hij inventariseerde een aantal 's Gravelandse buitenplaatsen en trof er onder andere Lestes virens aan. Hij stipte ook nog het belang aan van een open, niet beschaduwde oever van plassen aan. Dit is voor vele libellenonderzoekers al vele jaren een doorn in het oog: de verbossing van vennen, plassen etc. Het is te hopen dat in deze situatie eens een verbetering optreedt.

Marcel Wasscher verraste ons met een intrigerende reis over de wereld. Hij liet dia's zien van libellen uit vele streken. De zaal was na 20 minuten wel suf gemept met Latijnse namen, maar de vele schitterende libellen die de revue passeerden maakten alles goed. Het was opmerkelijk te constateren dat de vormenrijkdom nog zoveel rijker is dan die we uit Nederland of Europa kennen. De klapper was wel de kleinste libel van de wereld (een Anisoptera) die Marcel uit het museum had meegenomen. Het beest was niet veel groter dan een vingernagel, of ongeveer ter grootte van een Dioctria atricapilla voor de roofvliegenkenners.

De lezingendag was lang en helaas ging dit ten koste van de lezing van Gert-Jan van Pelt die zich al jarenlang bezing houdt met de Cordulegaster-soorten van Europa en Voor-Azië. Hij vertelde over de oorsprong van de soorten, de geologische geschiedenis passeerde de revue en de huidige verspreiding van de in dit gebied bekende soorten. Bij deze vraag ik Gert-Jan alvast om zijn interessante verhaal nog een keer te komen vertellen, want door de enorme tijdsdruk ben ik er vast van overtuigd dat we veel interessante onderdelen van zijn onderzoek hebben gemist.

Hiermee was een einde gekomen aan de libellendag. In de pauzes konden rapporten worden ingezien en gekocht, waren overdrukken van artikelen verkrijgbaar en werden gelukkig vele agenda's getrokken om eens gezamenlijk het veld in te gaan.

Namens de libellencommissie mag ik denk ik wel zeggen dat we zeer tevreden waren over deze dag. Als vervolg op de succesvolle excursie bij Weert van afgelopen najaar organiseren we dit jaar ook enkele excursiedagen naar interessante gebieden. Ik kan iedereen aanraden eens mee te gaan, en vergeet vooral niet vrienden, partners en al die anderen die vreemd tegen die libellenstudie aankijken eens mee te lokken naar zo'n excursie!

De libellendag werd door een aantal mensen nog eens nagesproken bij de plaatselijke Chinees, waar vooral onder aanvoering van de delegatie uit het Bargerveen voornamelijk over de Grauwe klauwier is gepraat. Wat de pret overigens in het geheel niet drukte. Veel succes in het komende libellenseizoen!

Robert Ketelaar